

Belangenverstrengelingen

Toelichting IV bij klacht m.b.t. proefschrift dr. A.P.M. van Liempt

Door Bart FM Droog, versie 1.1, 12 november 2019

Deze zaak kenmerkt zich door de verstrengelde belangen van de beklaagde, zijn promotores, de toenmalige directeur van het Herdenkingscentrum kamp Westerbork, het Biografie Instituut, de Rijksuniversiteit Groningen en uitgeverij Balans.

Belangenverstrengeling staat niet als zodanig vermeld in *Schendingen van de wetenschappelijke integriteit*¹, maar prof. dr. Schuyt is duidelijk: het Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit ziet belangenverstrengeling in sommige gevallen óók als wetenschapsfraude:

“Belangenverstrengeling (...): onderzoek doen zonder te vermelden dat men (financiële) belangen heeft bij de uitkomsten van dat onderzoek is een ondermijning van de in de gedragscode verankerde vooronderstelling dat wetenschappelijk onderzoek onafhankelijk van economische of maatschappelijke belangen tot stand is gekomen. Het niet vermelden van bestaande belangen van onderzoekers bij hun eigen onderzoek wordt als een inbreuk op wetenschappelijke integriteit beoordeeld.²

Ook in een eerdere zaak die door deze commissie werd behandeld bleek belangenverstrengeling een reden een klacht gegrond te verklaren.³

---

1 Regeling bescherming wetenschappelijke integriteit RuG november 2012, blz 7.

<https://www.rug.nl/about-us/organization/rules-and-regulations/algemeen/gedragscodes-nederlandse-universiteiten/wetenschappelijke-integriteit-12.pdf>

2 Schuyt, blz. 96.

3 Zie: <https://www.vsnu.nl/files/documenten/Wetenschapp.integriteit/2014%20RUG%20Belangenverstrengeling%20-%20gegrond.pdf>

Meerdere punten in de Gedragscode zijn m.i. van belang bij het beantwoorden van de vraag of in deze zaak ongewenste belangenverstrengeling een rol speelt.

- * Eerlijkheid en zorgvuldigheid (principe): (...) Wetenschappelijke activiteiten geschieden met zorgvuldigheid. Prestatiedruk mag daaraan geen afbreuk doen.”⁴

- * Onpartijdigheid (principe): “De wetenschapsbeoefenaar laat zich bij zijn wetenschappelijke activiteiten leiden door geen ander belang dan het wetenschappelijk belang. Hij is altijd bereid zich daarvoor te verantwoorden.”⁵

---

4 Principe. Eerlijkheid en zorgvuldigheid. Gedragscode 2014, blz. 5

5 Principe: Onpartijdigheid. Gedragscode 2014, blz. 9

De positie en de belangen van beklaagde

Beklaagde is ook ondernemer, die in boeken en lezingen doet. In die hoedanigheid heeft hij belang aan veel publiciteit. Publiciteit verhoogt de verkoop van zijn boeken en genereert lucratieve lezingen.⁶

Beklaagde heeft een imposant medianetwerk. Hij hoeft maar met zijn vingers te knippen en interviews met hem verschijnen op radio, televisie en in de gedrukte media.

De promotie van beklaagde genereerde véél publiciteit – bepaald meer dan de hoeveelheid media-aandacht die promoties doorgaans ten deel valt.

Al in januari 2019, vijf maanden voor de promotie, werd bekend gemaakt dat een bijna uur durende documentaire gebaseerd op zijn proefschrift op 4 mei zou worden uitgezonden. Interviews met de promovendus en besprekingen van het proefschrift verschenen in/op vrijwel alle media, nog vóór de promotie.

Beklaagde is óók lid van de Raad van Advies van Herinneringscentrum kamp Westerbork.

De positie en de belangen van promotor prof. dr. D.F.J. Bosscher

Opvallend is dat prof. Bosscher ten tijde van de promotie voorzitter van de Raad van Toezicht van Herinneringscentrum kamp Westerbork (HckW) was en optrad als promotor. Bosscher was ook lid van de 'begeleidingscommissie' vanuit HckW, dus ook mee-lezer aan de Gemmekerbiografie-in-wording.⁷

De positie en belangen van de toenmalig directeur van Herinneringscentrum kamp Westerbork (HckW)

Drs. Dirk Mulder, de toenmalig directeur van Herinneringscentrum kamp Westerbork gaf de opdracht tot het schrijven van *een* Gemmekerbiografie aan een lid van *zijn* Raad van Advies. Dit gebeurde in 2016.

Mulder had eerder dat jaar het Westerbork-boek van dr. Frank van Riet in ontvangst genomen – een boek dat óók een Gemmekerbiografie is. Al eerder had drs. Bergen tientallen exemplaren van haar Gemmekerbiografie aan

---

⁶ De verwijzing op beklaagdes site naar een commercieel boekingsbureau onderstreept dit: Op: <https://advanliempt.com/contact/> “Voor lezingen. Neem contact op met Book Talks.” Op <https://booktalks.nl/> Volgens de informatie op <https://booktalks.nl/spreker/ad-van-liempt/> is beklaagde in te huren als dagvoorzitter, voor 'lezingen & keynotes en 'masterclasses.'"

⁷ Ad van Liempt. *Gemmeker*. Blz. 338.

Mulder/HckW gedoneerd. In 2006 had Mulder het voorwoord van de Gemmekebiografie van in 2014 overleden Nanda van der Zee geschreven. Mulder wist dus dat twee academici recentelijk Gemmeke gedegen gebiografeerd hadden.

Waarom hij überhaupt de opdracht tot het schrijven van *alweer* een Gemmekebiografie gaf, en uitgerekend aan een lid van *zijn* Raad van Advies, is een vraag die alleen de hier niet aanwezige heer Mulder kan beantwoorden.

Nu is drs. Mulder geen beklagde in deze zaak – maar het is desalniettemin vrij verontrustend dat hij *en public* het beeld dat er nog geen Gemmekebiografie zou bestaan, niet bijstelde.

De positie en belangen (?) van prof. dr. J.T.M. Houwink ten Cate

Houwink ten Cate was lid van de 'begeleidingscommissie' vanuit HckW, oftewel meezeer aan de Gemmekebiografie-in-woording.⁸

Hij wordt herhaaldelijk in het boek als 'deskundige' opgevoerd – maar daar waar dit gebeurt, wordt niet duidelijk gemaakt waar Houwink ten Cate zijn mening op baseert, behalve op 'geloof' (letterlijk!⁹).

Houwink ten Cates naam komt dertien maal in de dissertatie voor – in schrill contrast met namen van de bekende Gemmeke-specialisten Nanda van der Zee (vier maal, waarvan eenmaal in de tekst), Frank van Riet (enkel in de noten en literatuuroverzicht) en Lotte Bergen (alleen in het literatuuroverzicht).

Vervolgens blijkt Houwink ten Cate lid van de beoordelingscommissie van de Rijksuniversiteit Groningen, die de Gemmeke-dissertatie beoordeelt.¹⁰

Vindt uw commissie het wetenschappelijk zuiver dat iemand die actief als meezeer heeft meegewerkt heeft aan de productie van een dissertatie, een proefschrift waarin hij bovendien veelvuldig wordt opgevoerd, meebeeslist over de promotiewaardigheid van het werkstuk?

---

8 Ad van Liempt. *Gemmeke*. Blz. 338.

9 "Houwink ten Cate gelooft dat niet". Van Liempt, *Gemmeke*, blz. 325. Laatste zin.

10 Gemmeke: Commandant van kamp Westerbork. Onderzoeksdatabase Rijksuniversiteit Groningen. [https://www.rug.nl/research/portal/nl/publications/gemmeke\(2f0b0523-22f4-4d0a-a94e-f0dc7918948f\).html](https://www.rug.nl/research/portal/nl/publications/gemmeke(2f0b0523-22f4-4d0a-a94e-f0dc7918948f).html)
Van Liempt, *Gemmeke*, [blz. 7, in pdf]

Vraag aan de commissie

Ongeacht het waarom – zijn de hier geschetste belangenverstrengelingen al dan niet een vorm van wetenschapsfraude?

Nota bene

Het is absoluut niet mijn bedoeling *op welke wijze dan ook* Herdenkingscentrum kamp Westerbork in diskrediet te brengen. Mijn kritiek geldt de toenmalige verantwoordelijken, niet de huidige directie.